

HROB FRANTIŠKA LEPAŘE

JIČÍN

Restaurátorský záměr

Vypracoval

MgA. Ondřej Sklenář
ArteGram s. r. o.

2016

©

Obsah:

1/ Údaje o památce

2/ Popis památky

3/ Stav památky před restaurováním

4/ Koncepce restaurátorského zásahu a jednotlivé etapy

5/ Technologická část

6/ Fotografická příloha

1/ Údaje o památce

Název:	Hrob Františka Lepaře (rodiny Svobodovy a Šírovy)
Autor díla:	Josef Stuchlík
Datace:	cca 1888
Umístění:	Hřbitov v Jičíně

2/ Popis náhrobků

Hrobka se skládá z několika náhrobků, které jsou ohraničeny zdobným kovaným plotem s brankou ve středu čelní strany. Zadní část tvoří ohradní zeď. Tři pískovcové volutové náhrobníky vytvářející dojem horních částí sarkofágů jsou dekorovány vinnými keři po stranách a akantovými listy ve středu volut. Zatímco dva boční mají podstavec konkávně vyklenutý, středový je klenut konvexně. Náhrobníky jsou usazeny na pískovcové bloky. Další bloky lemují celou hrobku a zároveň vytváří kotvící plochu pro kovaný plot.

Za středovým náhrobníkem se nachází vysoká architektura náhrobku v antikizujícím stylu s trojúhelníkovým štítem a rostlinnými ornamenty. Na vrcholu je osazena váza s draperií. V čele dříku se nachází nápisová deska, která nese text: RODINA ŠÍROVA. V soklové partii je stylizovaná lucerna. Vedle tohoto náhrobku stojí z každé strany dva malé podstavce nesoucí nápisové desky s pískovaným písmem (levá krajová deska chybí).

3/ Stav náhrobků před restaurováním

V současné době vykazuje tento vícemístný hrob neutěšený stav a značné poškození především vlivem kořenového systému stromů a propadu terénu. Následkem těchto vlivů došlo k destabilizaci všech částí hrobů. Okolní bloky, stejně jako bloky pod náhrobníky, pilíře i architektura jsou staticky narušeny, propadají se, nebo se nachází mimo svou osu – naklání se. Obruby hrobů jsou potrhane a zvednuté patrně kořeny dřívě zde rostoucího stromu – v současné době zde zůstal pařez. Další trhliny způsobují kovová táhla a kotvení plotu.

Kamenný povrch není závažně pokryt biologickými organismy, spíše jde o běžný nálet a traviny v oblasti hliněné části plochy mezi hroby a v místech vypadaných spár či posunutých kamenných bloků. Drobné lokální krusty jsou tenké, a nejsou destruktivního charakteru. Kámen vykazuje přirozenou paropropustnost.

Vedle již zmiňované destabilizace všech prvků se zde lokálně také projevuje eroze kamene. K erozi došlo v plochách architektury a podstavců nápisových desek, ale rovněž u kamenosochařsky provedených dekorů.

Mechanické poškození se projevuje v hranách, profilech a rovněž u krčku jednoho z pilířů a soklové partii vázy. Spárování je uvolněné a na mnoha místech zcela vypadané.

Nápisové desky jsou popraskané. Levá boční chybí.

Plot je natřen černou barvou, která se odlupuje. Materiál vykazuje korozi a mechanické poškození. Plot je částečně posunutý ze své pozice a utržený v místech kotvení. Táhla jsou ve kotvicím bodě hloubkově prokorodovaná. Boky plotu jsou kotveny do ohradní zdi. Působení roztažnosti kovu způsobilo trhliny a následné pronikání vody.

Zed' za pomníkem vykazuje rovněž značné poškození, nestabilitu a rovněž vlhkost. Do trhlín vniká voda, omítka se odlupuje. Zed' bezprostředně sousedí s náhrobky.

Všechny hlavní patřičné vizuální podklady jsou obsaženy ve foto-příloze. Ta obsahuje základní informace, které zastupují jednotlivé problémy.

4/ Koncepce restaurátorského zásahu a jednotlivé etapy

4/1 etapa: Fotodokumentace

V průběhu práce bude prováděna fotodokumentace, která se stane podkladem pro závěrečnou zprávu.

4/2 etapa: Průzkum stavu vyzdění hrobek (pod náhrobníky)

V současné době nebylo možné provést průzkum stavu hrobek, jejich vyzdívky nebo základového založení. Pro další postup prací a zejména pro zajištění celkové stabilizace jednotlivých částí hrobky, je tato etapa zásadní.

4/3 etapa: Demontáž všech částí hrobu a převoz na restaurátorské pracoviště

Jednotlivé části hrobky budou demontovány a restaurovány v ateliéru.

4/4 etapa: Oprava vyzdívek hrobek a oprava, případně nové zhotovení základů

Po provedení průzkumu bude vyhodnocen stav spodních partií hrobky. V současné době není možné objektivně posoudit nutný zásah v rámci této etapy.

4/5 etapa: Porovnání terénu v ploše hrobových míst

Terén je pokryt náletem a travinami, které prorůstají do kamenných bloků. Postupem doby také došlo k nerovnostem terénu z důsledku různých vnějších vlivů. Před zpětným osazením kamenných částí je tedy třeba upravit bezprostřední okolí hrobů, včetně odstranění pařezů.

4/6 etapa: Čištění kamene od biologického depozitu, krust a nečistot

V této etapě bude kamenosochařské dílo povrchově očištěno od polétavých depozit, biologického napadení, případných zbytků krust, starších tmelových vysprávek a nevhodného či uvolněného spárování.

V první řadě se vytvoří na nepohledových stranách zkoušky čištění, které budou svým charakterem zastupovat jednotlivé čistící postupy pomocí mokré a suché cesty. Na základě vyhodnocení těchto zkoušek pak bude vybrána adekvátní metoda čištění, která bude probíhat šetrnými technikami se zaměřením na odlišnou charakteristiku daných problémů na jednotlivých partiích. Technologie bude navržena tak, aby nebyly rozrušeny pojivové struktury kamenného materiálu a zároveň byla respektována i případná „patina stáří“.

Čištění bude probíhat mokrou cestou, popřípadě horkou párou do té míry, aby došlo k odstranění biologického napadení a tmavých uhlíkatých krust, ale zároveň nedošlo k destrukci kamenného materiálu díla. K úplnému odstranění tohoto biologického napadení (kořenového systému) dojde chemickou cestou, kdy budou používány speciálně připravené materiály určené pro restaurování, které se chovají ke kamenné materii inertně.

Kámen nevykazuje přítomnost destruktivních krust, pouze lokálně se zde objevuje zbytková stopa po krustách. V těchto případech bude přistoupeno k mechanickému dočištění pomocí skalpelů, nebo kartáčků se středně tuhými umělými štětiniemi.

V této etapě bude vyjmuto nefunkční spárování.

4/7 etapa: Lokální konsolidace

Ke konsolidaci budou využity konsolidační prostředky na bázi organokřemičitanů. Tyto organokřemičitany budou na dílo aplikovány lokálně. Bude se jednat o partie s oslabenými pojivovými vazbami mezi jednotlivými křemennými zrnky pískovce, kdy dochází k povrchovému sprašování.

4/8 etapa: Lepení a injektáž

Následně po skončení technologické pauzy bude nutné provést injektování drobných trhlin. Ty se nachází hlavně v horní části architektury. Trhlinek není mnoho a nejsou pro architekturu nijak závažné.

4/9 etapa: Plastická rekonstrukce, spárování

Plastická rekonstrukce bude podřízena typu horniny a stupni její degradace. Nové tmely budou řešeny tak, aby se svojí strukturou, texturou i barevností co nejvíce přibližovaly okolnímu materiálu.

Plastická rekonstrukce bude aplikována na předem očištěná a zpevněná místa. Tmely budou aplikovány tam, kde chybějící či opravovaná část má vliv na celkovou výtvarnou jednotu díla. Hlavní defekty se nachází v hranách a profilech včetně dekorů, rovněž na váze, pilířích nesoucí nápisové desky (druhá zleva) a blocích náhrobníků.

Doplňovány budou pouze větší defekty, není cílem tmelit celou plochu, ale pouze výrazná poškození. V rámci této etapy musí být respektována tzv. patina stárí.

4/10 etapa: Barevná retuš nových doplňků, tmelů

Barevnou retuší budou řešeny nově doplněné partie z důvodu optického sjednocení nově doplněných částí s okolím. Barevná retuš bude lokálně nanášena opakovaně v jednotlivých lazurách tak, aby nedošlo k „zaslepení“ podkladu.

4/11 etapa: Zhotovení chybějící nápisové desky podle archivní dokumentace

Na prvním pilíři zleva chybí nápisová deska. Tato deska bude podle dochované archivní dokumentace rekonstruována v materiálu maximálně podobném, jako jsou ostatní desky. Písmo bude vypískováno v typograficky obdobném fontu.

4/12 etapa: Osazení na revitalizovaný základ, spárování

Po zrestaurování kamenných částí, srovnání terénu a rehabilitaci hrobek bude provedeno osazení všech částí na svá původní místa. Poté k obnově spárování. U jednotlivých částí architektury dojde k revizi čepů, kramlů a jejich výměna za nerezové.

4/13 etapa: Závěrečná povrchová úprava (biocidní a hydrofobní ošetření)

Jelikož se jedná o dílo deponované v externím prostředí, stane se nedílnou součástí restaurátorského postupu rovněž povrchová úprava kamene, která opticky nemění celkové vyznění. Restaurované dílo bude s ohledem na povětrnostní podmínky hydrofobizováno, aby bylo chráněno před všemi negativními povětrnostními vlivy, které by mohly toto dílo poškozovat. Součástí povrchové úpravy se stane i ošetření památky biocidním přípravkem, který působí jako prevence. Hydrofobizace bude provedena na exponovaných místech.

4/14 etapa: Celková obnova plotu (čištění, odstranění koroze, doplnění chybějících částí, obnova spojů, nátěrového systému, kotvení atd.)

Cílem je kvalitní odstranění koroze, a to včetně spojů jednotlivých částí. K odstranění koroze dojde abrazivní metodou, následně budou jednotlivé části šopovány, opatřeny barvou a opětovně spojeny pomocí nýtů. Povrchové úpravy budou provedeny nátěrem základní barvou 2 x a 2 x svrchní černou barvou s podílem grafitu.

Chybějící části plotu budou tvarově doplněny podle dochovaných částí. Zbytky kotvení plotu do spodního kamenného lemu budou odvrtány, neboť jsou zcela zkorodované a na tento materiál není možné navařit kotvicí plotové příčky. Po rehabilitaci kovových i kamenných částí bude kotvení plotu zalito na olovo, aby nemohlo docházet k průniku vody.

Boční plotová pole jsou kotvena do ohradní zdi, která je však ve špatném stavu. Toto kotvení by tedy mělo být provedeno do pružného minerálního nebo vápenného tmelu, aby v případě pohybu zdi nedošlo k trhlinám.

5/ Technologická část

5/ 1 etapa: Fotodokumentace – digitální fotoaparát

5/ 2 etapa: Čištění - kartáčky se středně tuhými umělými štětinami, destilovaná H₂O, regulovaná tlaková voda, horká pára destilované H₂O, BFA koncentrát

5/3 etapa: Lokální konsolidace - konsolidační organokřemičitan (REMMERS)

5/4 etapa: Plastická rekonstrukce - jednotlivé frakce plavených křemičitých písků, jemně mleté minerální pigmenty, hydraulická složka, vápno

5/5 etapa: Barevná retuš - jemně mleté minerální pigmenty

5/6 etapa: Závěrečná povrchová úprava (biocidní ošetření, hydrofobní ošetření) - biocidní přípravek BFA (REMMERS), hydrofobní organokřemičitan (REMMERS)

.....
MgA. Ondřej Sklenář
ArteGram s. r. o.
IČ: 047 36 851
DIČ: CZ047 36 851

HROB FRANTIŠKA LEPAŘE
JIČÍN

6/ Fotografická příloha

Stav před restaurováním

HROB FRANTIŠKA LEPAŘE
JIČÍN

Stav před restaurováním

Pohled z boku a ze zadní strany. Kromě znečištění je opět výrazněji viditelná eroze kamene v draperiích figur a v postavci. Dále je viditelné narušené spárování a odpojení přední nápisové desky.

HROB FRANTIŠKA LEPAŘE
JIČÍN

Stav před restaurováním

Přední nápisová deska ze žuly je vložena do pískovcového rámu. Jeho spárování je vypadané, takže dochází k odloučení této přední části od pomníku.

HROB FRANTIŠKA LEPAŘE
JIČÍN

Stav před restaurováním

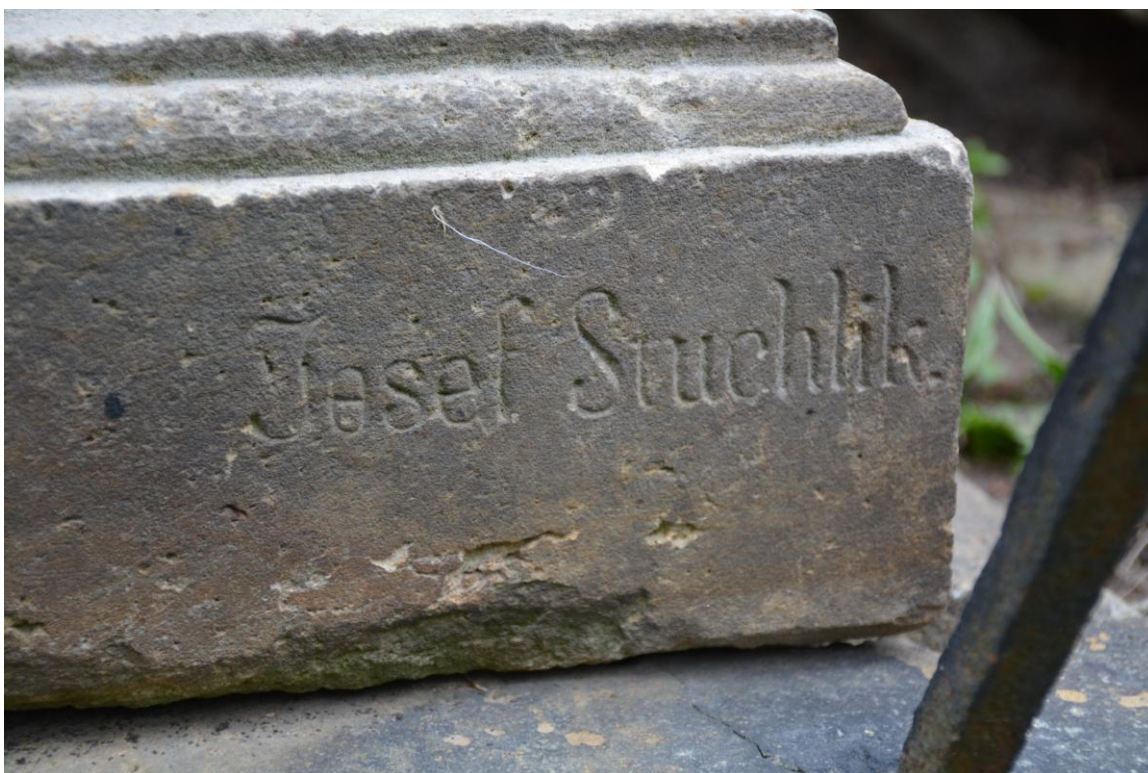
HROB FRANTIŠKA LEPAŘE
JIČÍN

Stav před restaurováním

Ženská postava je poměrně v dobrém stavu zvláště ze zadní strany, kde jsou pouze starší tmelové vysprávky. Většina z nich je soudržná a vyhovuje i struktura. Exponované části sochy jsou však značně pokryty mechy, lišejníky a krustami. Pod nimi dochází ke zvětvávání kamene. Eroze je viditelná na mnoha místech.

HROB FRANTIŠKA LEPAŘE
JIČÍN

Stav před restaurováním

Draperie ženské postavy nese z přední strany souvislejší tmely, jejichž hrany v horní části vykazují trhliny. Problematika dítěte je obdobného charakteru.

HROB FRANTIŠKA LEPAŘE
JIČÍN

Stav před restaurováním

Pohled na stav starších tmelových doplňků.

HROB FRANTIŠKA LEPAŘE
JIČÍN

Stav před restaurováním

Pohled na erozivní proces kamene, stav starších tmelových doplňků a pokrytí pomníku biologickými organismy a krustami.

HROB FRANTIŠKA LEPAŘE
JIČÍN

Stav před restaurováním

HROB FRANTIŠKA LEPAŘE
JIČÍN

Stav před restaurováním

V minulosti se zde nacházel strom, jehož kořeny patrně destabilizovaly část náhrobních kamenů. Na horní fotografii je viditelné poškození druhého pilíře zleva a chybějící deska na prvním pilířku. Plot je kotven do ohradní zdi, jejíž omítka je ve špatném stavu a vykazuje trhliny.

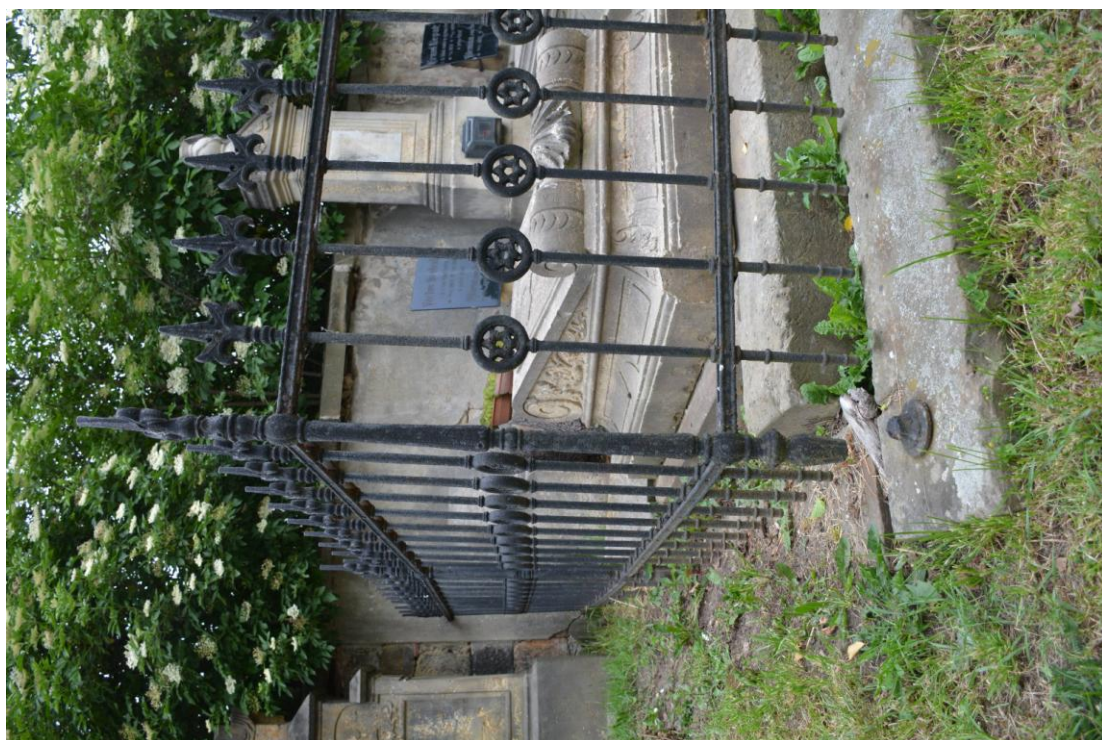
HROB FRANTIŠKA LEPAŘE
JIČÍN

Stav před restaurováním

Detaily nápisových desek. Pravá deska má trhliny. Kámen pilířů vykazuje erozi kamene.

HROB FRANTIŠKA LEPAŘE
JIČÍN

Stav před restaurováním

Pohled na plot. Kotvení do kamenného lemu je nefunkční. Plot je na několika místech tržený. Jednotlivé příčky jsou mechanicky poškozené. Funkčnost nýtovaných spojů je třeba prověřit. Kovový materiál místy koroduje.

HROB FRANTIŠKA LEPAŘE
JIČÍN

Stav před restaurováním

Detaily plotu. Kotvení je nefunkční, zcela zkorodované. Roztažnost kovu způsobila trhlinu v kameni. Plot je mechanicky poškozen. Části příček chybí.

HROB FRANTIŠKA LEPAŘE
JIČÍN

Stav před restaurováním

Opět pohled na detail plotu. V místech kotvení plotu do ohradní zdi je poškození omítky a objevují se zde trhliny.